

Observatoriu este de două ori în
septembra, miercură și sâmbătă.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusă la casa
cu 1 fl. mai multă pe anu; — trimisă
cu postă în lăintru monachiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În strainatate pe 1 anu 10 fl.
sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau
11 franci; — numeri singurati se
dau căte cu 10 cr.

Ori-ce inserate,
se plătesc pe serie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prima
publicare căte 7 cr., la adouă să a
treia căte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriu in Sibiu.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 4.

Anulu II.

Transilvania.

Sibiu. (Proiectul de lege despre magiarisarea tuturor scolelor). Noi ne luaramu timpu inadinsu și ne conteniramu a pune acelu proiectu fatale mai de multe-ori in discussiune publica asia precum ar merită. Pentru-că se nu ni se impuse că preocupam opiniunile altora, sau cum are „Kelet“ impertinentia de a face person'a redactorului responsabila de ori-ce opinione s'ar emite asupr'a acelui proiectu de trei-ori nefericitul, asteptaramu se vedemu cum ilu judeca anume acelea diarie straine, care sciu se fia cu totulu imparziali, cum si acele din Cislaitani'a si Germania'a, la care nu affi nici umbra de sympathia cătra romani. Ei, bine, in casulu de facia pare că aru fi conspiratu tóte că se se pronuntie in unanimitate, că scopulu supremu alu acelui proiectu este, că daca nu s'aru poté esterminá cu asemenea lege tóte celealte limbi si nationalitati din Ungaria si Transilvania, in totu casulu inse limb'a si nationalitatea romanésca se o curatie cu ori-ce pretiu din acestea doue tieri. Acesteia ii este declaratu resboiu pe facia. Totu acelea diarie inse afla, că ungureni comitu cu acestu atentatu unu anachronismu, precum nu s'a mai vediutu altulu in tóta istoria omenimei, si care candu s'ar poté realizá vreodata, ar produce rezultate diametralu oppuse la celu asteptatu de ei. Pressiunea exercitata de limb'a latina asupr'a celei elinesci a inaintatu pe acésta la tronulu din Constantinopole. Pressiunea aceleiasi limbi latine, produsa din Rom'a catholica asupr'a popóralor europene, au intenționat pe acestea că se'si cultive limbele nationali pana la rangu de classicitate. Incercările imperatului Iosifu II de a germanisá popórale monarchiei au pusu fundamentele la cultivarea limbei magiare si a celorulalte. Tirani'a exercitata de Napoleonu I asupr'a germaniloru prin limb'a francésca, a produs pe cei mai geniali scriitori germani.

Ceea ce voru a sci unele diarie italiane, că archiereii aru fi invioiti cu magiarisarea, noi o credem de fabula, că-ci nu mai traimus pe la a. 1842 nici pe la 1847. Chiaru si atunci inse, consistoriale, anume celu din Blasius, aù protestatu la diet'a Transilvana si la gubernu cu tóta solemnitatea si barbat'a contra magiarisarei (vedi actele publice din acei ani). Las' că clerurile romanesci nu'si potu renegá originea loru si nu potu uitá nici pre unu momentu, din a cui sudore existu ele; dara acestea cleruri numai in acelu casu s'ar potea invioi la magiarisarea scólelor romanesci, candu ele aru fi decise a'si renegá si credint'a religioasa cu ritulu bisericescu inpreuna, si a trece sau la biseric'a romano-catholica si la ritulu ei, sau calcandu in urm'a fostului odinióra mitropolitu Stefanu Simionu in dilele lui Rakoczi, aru adoptá de a dreptulu dogmele calvinesci. Că-ci adeca orbu este cine nu vede, că prin magiarisarea scóleloru se ataca si lovesc dreptu in ánima si religiunea, si bisericile nóstre. Odinióra, in periodulu persecutiunilor religiose, s'au facutu incercari de a se nimici immediat religiunea si prin perirea acesteia mediata a se desfintá nationalitatea. Astadi rolele sunt intóse: se incérca a nimici mai antaiu nationalitatea, dupa care ar urmá de siguru si spargerea credintei religiose si desfintarea ritului.

Argumentul fanaticismului, că prin magiarisare se propaga ide'a unitatiei statului ungurescu si consolidarea lui, este unu pretestu de nimicu, o masca alésa fóre reu, pulbere aruncata in ochii Europei. Auctorii magiarisarii, cei din 1830 că com. St. Széchenyi, br. Nic. Veselényi etc., că si cei din 1842, că si cei de astadi, au sciu si sciu fóre bine, că securitatea unui statu nici-de-cum nu depinde dela unitatea nationalitathei. Ei inse au imitatu si maimutiescu pana in dio'a de astadi pe calugarii catholici, pe missionarii calvini, pe mollachi si dervisi mohamedani din evulu mediu, avendu in ochi cu totulu alte scopuri. Calugarii si dervisi incaici tra sinceri in missiunile loru. Nu asia su grumaz'ri de nationalitat. Ei voru se omóre

libertatea dezvoltarei nationalitatilor cu scopulu principale de a'si potea aplicá pe diecile de mii de tineri de ai loru că dascali si professori pe la mile de scóle infinitate de romani si de alte popóra, din cauza că pe la scólele loru nu mai au nici-una statiune vacanta, le lipsesc si salarie mai bunicele pentru dascalii loru. Din catedra de dascalu apoi nu e departe pana la altariu si la amvonulu preotului, si omu de nimicu ar fi acelu dascalu calvinu, care nu ar fi in stare se ajunga la popia romanésca, precum ajunsesera odeníora sub Bethlen, Rákoczy, Apaffy, sau că dascalii si calugarii grecesci in România, serbesci in Banatu. Se afa adeca popóra, că si individi, care au talentu si vocatiune numai pentru anumite ocupatiuni si professiuni omenesci, éra pentru altele nu sunt bune de nimicu. Greculu, arménulu, evreulu sunt comercianti nascuti si crescuti; dara apoi ce mai sunt ei? Greculu mai e corabieru bunu, daca vrei, si soldatu. Profesiunile la care este aplecatu magiarulu, le poti numerá forte usioru pe degete, si aceleia mai multu de cele ordinarie. Artistu superiore, cum pictoru, sculptoru, architectu de prim'a ordine, mechanistu, chemistu consummatu, aurariu, argintariu, horologieru, apotecariu etc. etc. căti ati vediutu că se fia magiari, de rassa curata, nu corcitura, nici cu numele schimbatu? Magiarulu, precum constatase si fóia Deakista „Pesti Napló“, este aristocratu nascutu si crescutu, si că atare, agricultoru, apoi advocatu de profesiune, functiionario cam de placere, sciti, că in dilele administratiunilor patriarchali, apoi popa si dascalu, numai din educatiune, sau de lipsa si seracia. La professiuni asia de pucine, nu le incapte tóta tenerimea loru; trebuie se le mai deschida si alte statiuni. Aru fi mii de locuri vacante in armata; dara acolo nu le place a serví, decatú celu mai multu pana la rangu de capitane, apoi se retragu. Cei perseveranti sub arme sunt numai esceptiuni. Acestea cestiune s'a discutatu de nenumerate-ori in diariele magiare, de căteva-ori si in dieta. Ei nu voru, si atata e totu. Teneriloru magiari le mai place se stea pe acasa, si — dela unu timpu incoce, se se faca si dascali (docenti) in comune romanesci, pe unde din negrij'a protopopiloru, a parochiloru si altoru fruntași, scólele confessionali s'a prefacutu in scóle comunali, adeca unguresci; că-ci se ne erte tóta lumea si cu ea ven. ordinariate, dara noi romanii avemu cátiva clericu forte scurtu vedietori si indolenti.

Diariele cele fanatice magiare sibiéra, că romanii din ura cumplita nu voru se invetie unguresce. Intrebamu si noi: dara aceea multime de functionari magiari, aplicati intre populatium curatu romanesci, din ce causa nu voru se invetie si se vorbesc unu singuru cuventu romanescu? Este poporul acilea pentru functionari, sau functionarii platiti din pungile poporului pentru densulu?

Este minciuna politica grósa, că romanii numai din ura nu voru se invetie limb'a magiara; ci poporul nostru, că si alte popóra, nu voiesce se 'si pérda timpulu cu invetiarea ei din simpl'a cauza, că nu'i simte lips'a si nici că 'i va simti-o vreodata. In cătu pentru romanii carturari, apoi betranii nostrii au fostu aceia, carei dicea teneriloru: Mergeti baiati dela Blasius, unii la Clusiu, altii la Sibiu, pentru-că pe langa latin'a, se mai invetiatu si alte doue limbi. In anii 1848—1867 a prinsu forte bine la multime de romani, anume juristi, cunoscintia de tóte trei limbi ale patriei. Niciodata austriacii nu aru fi inaintatu pe atati romani la functiuni publice, daca acestia nu aru fi cunoscuti tóte trei limbile; asia inse n'au avutu incatru, 'iau inaintatu, că-ci avea lipsa de ei; si apoi austriacii sciá se 'si si aléga ómenii. Ori-ce limba straina, o considera ori-ce popor, că pe ori-care profesiune, meseria, arta; o inveti numai daca 'i simti trebuinta si daca 'ti place, éra de sila nici-odata. Restulu este tiranía.

Care a fostu portarea serbiloru cu romanii din Banatu si din alte tinuturi?

(Urmare.)

Totu cam asia dupa exemplul popiloru. Déca poporeanul romanu isi casatoresc fetiorulu cu o feta de a conlocuitorului coreligionariu serbu, nuor'a nu vrea se vorbesc odata cu capulu altcum in cas'a socriloru romani, decatú serbesce, că-ci asia au svatuit'o parintii si mai vertosu pop'a loru.

Si ce se vedi! Cercicósa de nuora ii indu pleca pre toti cei din casa, pre barbatu, socii, cumnati etc. că se tandalesca cu dins'a cum sciu, bine reu, serbesce! Sunt multe comune de acestea cu familii romane batujocurite de femei-nuore serbesci, — pe teritorinu fostului confinu militariu serbo-germano-banaticu, in tînutul Panciovei si alu Bisericei-albe. Cine intrá in cas'a unei familii de aceste si petrecindu numai căteva óre acolo, se scandalisá de limbagiulu ce-lu vorcescu romanii, serbitu, schimositu; printre 4—5 cuvente vîresce căt unulu serbescu, d. e. déca intrebi: „aveti buna apa in fontana? ti respunde: „da bog me,“ (romanesce „dá dicu“) avem, că bunarele (adeca fontanile) nasie (nóstre) sunt curate! Acestu jargonu ilu vorbescu nu numai tieranii, ci si intelligentii, oficieri si amplioati pensionati.

Sunt ici colé si casuri, — dar forte rari — că si dintre poporenii serbi s'au casatorit cu fice romanee; dar aci a fostu lucrulu intorsu; femei'a romana nici a cugetá n'a cutediatu, necum a vorbí romanesc in cas'a socriloru serbi. Unu popa, dascalu ori altu carturariu serbu nu ti-aru luá de socia feta de romanu odata cu capulu, că-ci ast'a pentru serbime se privesc de o rusine, fiindcă romanulu in ochii serbului ingomfatu, numai omu de de omenia nu este. In societati séu ori-ce adunari occasionale, unde se intru'nescu mai multi séu numai vre-o 2—3 serbi, pre totu omulu ilu ignóra déca nu e serbu; ér déca ochiescu pre vre-unu romanu, mi ti-lu ieu la insulte si se esprima cam asia: „Tai ie lopov, obesieniacu — nitcovierbo ie Vlah“; adeca romanesc: „Acela-i lotru, spendiuratória — nimene, pentru că e romanu.“

Manier'a acést'a brutală si sfruntata serbescă o poate cunoșce veri-cine chiaru si la unii din élita națiunei serbesci; nu odata s'a manifestatu in cutare resedintia episcopescă romana, la més'a ospitala unde se indopau cu mancari si beuturi matadorii corifei serbi si că óspeti ai episcopului romanu (sic!), in conversatiune animata, fiind vorb'a despre cutare romanu, — se esprimau in modulu injuratioru trivialu, indatinat la ori-care serbu branconicénu descendente alu Imperatului Dusianu!

Din cele premissé pana aci se poate informá si convinge veri-cine, „cum este elementulu serbescu;“ poate vedé la căte fatalitati si suferintie au fostu espusi preste 1 milionu de romani condamnati a portá jugulu terorismului si despotismului alorū 30 mii de serbi adusi din Serbi'a la anulu 1689 in frunte cu metropolitul Ippoculiu sub Imperatulu Leopold, — precum ni spune istoria patrei. Numerulu loru s'a sporitu prin persecutiunea si desnationalisarea succésiva a romanilor apesati si impilati in modulu espusu, că-ci bietulu romanu lovitu si strimtoratu din tóte partile, de multi neamici, i mai remasese numai poterea de a suferi.

Ce i a indemnătu pre serbi a tractá asi'a cu romanii? Privilegile imperiali; scopulu de a preface din fia-care omu — ortodoxu unu slaveanu, tendintia de desnationalisare! Unu veteranu preotu romanu, s'o spunem francu, fia ertatu pop'a Mateiu Chirciu din comun'a Comorisce in comitatulu Carasiu, omu de carte, in anulu 1845 resolutu si-a luat curagiu intr'o audientia la episcopulu Versietiului Iosifu Rajacsics a intrá in discussiune cu elu asupr'a sértei romanilor, si la intrebarea adressata smeritului vladica, că de ce se hulesce asia preotimea romanesca; de cese silescu popii a „bucovisá“

santele slujbe in biserica romaniloru si slavenesce? éta ce ia respunsu Preosfintitul: „Hei popo! voi Rumunyi vi-su prosti. More nu vedeti voi, că in vecin'a Serbia cum traiescu preste 200 mii Rumunyi sub popi si dascali serbesci? Ce ghinditi voi că este „pravoslavi'a“? Sciti voi că parintele ei celu mai adeveratu si mare este Tiarulu Rusiei, si cine vre se fia pravoslavniciu, treba se fia asia cum vremu noi, cine nu se inchina, nu este pravoslavniciu, ci papistasiu, — calvinu.“

Asia s'a esprimatu Rajacsies si pre bietulu pop'a Chirciu mi-ti la tramsu la inchisore in monastirea Mesiciu, unde cu ceia-lalți 13 popi romani internati a gemutu 6 luni, scotiendu bu-ciumii din vile calugariloru.

Mai reu a patit'o nepotulu betranului, pop'a Ioachimu Chirciu, carele intr'o audientia citatu la vladic'a, s'a incumetatu a'i reflectă: „Preosfintite! Noi nu suntem Rumunyi rebeli, ci Romani loiali si creditiosi pre-naltiatului Imperatu, la ce Preosfintitul infuriatu i-lu insultă dicéndu':

„Moi popo! Inzadaru visati voi cu Rom'a, trebuie se sci că nu Pap'a dela Roma, ci Svetli Tiaru alu Rusiei este celu mai poternicu stepanu preste noi si preste voi Rumunyi pravoslavnici!“ Audindu apoi bietulu pop'a Ioachimu, cum i se prepara pedéps'a amenintatioria de a'i „rade barb'a“ adeca a'i luá darulu preotiescu, se in-departă din Versietiu fugindu acasa pe cali laterale, că se scape de persecutori cari-lu urmarau se-lu escorteze. Cate persecutiuni de acestea au mai suferit alti preoti, numai Ddieu va sci.

Se vede dar, că metropolitului nostru, Escel. Sale Mironu Romanulu i este bine cunoscutu elementulu serbescu; elu a petruntu cu diplomacia in rerunchii serbului, si cunoscendu aspiratiunile, gravitatea si tient'a la consolidarea si intarirea acestui elementu sub scutulu Russiei, — aspiratiuni la formarea unei „Serbie mari,“ estinse pâna la Debretinu, — in discursulu seu memorabile tienutu de curendu in delegatinea regnicolara un-gara, in cestiunea orientala — le-au accentuatu eclatantu. Ferésca-ne Ddieu de o nefericita even-tualitate, că prin incurcatur'a cestiunei orientale se nu se mai ridice lavin'a suprematiei serbesci asupr'a nôstra, că-ci atunci vai si amaru de noi si de dilele vietiei nôstre.

„Persecutari de aceste au constrinsu pre cei mai multi dintre respectivii preoti insultati si de gradati a-si salvá onórea si a-si luá refugiu la simtiul de dreptate alu potestatei statului, adeca la organele superioare ale regimului; dar' plansorile loru de acésta natura intre impregiurările de atunci sub „voivodin'a serbo-banatica,“ nu se prea luau in consideratiune, bá ele dâ ocasiune bine venita la continuarea persecutariloru si mai vehemente.*)

(Va urmá.)

Proiectul de lege pentru introducerea limbei magiare că studiu obligatu in toate scólele confessionale nemagiare.

Acestu proiectu de lege de magiarisare, care precum scriu diariele unguresci, dejá s'a si inaintatu Maiestatii Sale spre aprobare prealabila si a carui analisa o amu fostu publicatu in unulu din Nri precedenti, suna in tecstulu seu autenticu asia:

„Fiindu de trebuintia, că fia-carui cetatiénu se i-se ofere ocasiunea de a'si insusi limb'a magiară că limba a statului, amu luatu urmatórele mesuri:

Limb'a magiară fiindu dejá obligatória in scólele normale confessionale nemagiare, conformu art. 13 si 88 ale legii din 1868, pe viitoru i-se voru consacră atâtea óre, in cătu fia-care candidatu de invetiatoriu se si-o póta insusi in graiu si scrisu, in cursulu invetiamantului normalu.

Dupa 3 ani de la punerea in lucrare a legii de facia, nimeni nu va poté dobandi diplom'a de invetiatoriu, séu nu va poté fi numitu că suplinitoriu, déca nu va sci limb'a magiară atât de bine, in cătu s'o póta propune in scólele rurale.

Invetiatorii actuali séu cei care voru intrá in functiune dupa trei ani, sunt datori că, in cursu de 6 ani de la promulgarea legei de facia, se invetie limb'a magiară astu-felu, in cătu ei se póta

*) Se ne permita dn. Corespondente a sustiné, că dupa alte informatiuni authentic ce avemu noi de inainte cu 40 si cu 50 de ani, persecutiunile acelea au fostu si mai mari pâna a nu se infauntă voivodin'a. Asia voise fostă cancelaria de curte a Ungariei: A nimici pe unii prim altii.

Not'a Red.

depune unu esamenu. Ministrulu instructiunii publice va poté scuti de acésta indatorire, dupa cererea loru, pe invetiatorii cari, la promulgarea legei presente, voru fi inplinitu etatea de 50 ani.

In scólele primarie si superioare poporale, in care limba magiara n'a fostu obligatória, déca se va aflá unu asemenea invetiatoriu care s'o póta propune eleviloru, studiulu limbei magiare va fi inmediatu obligatoru in anulu ce urmează dupa promulgarea legei presente. In genere, dupa 6 ani dela promulgarea legei de facia, studiulu limbei magiare va fi obligatoru in toate scólele primarie si superioare poporale. Déca inse la numitele scóle se voru aflá invetiatori care se scia unguresce, spre a poté propune in modu multiamitoru studiulu limbei magiare, va deveni obligatoriu chiaru inainte de terminulu indicatu mai susu. Ministrulu instructiuniei, in intielegere cu ministrulu de interne, voru decide in care districte séu in care parti ale loru se se introduca inmediatu, in modu gradatu, inainte de terminulu de siese ani invetierea limbei magiare că studiu obligatoriu.

Ministrulu de culte va veghiá si va controlá aplicarea esacta a acestorui decisiuni, prin revisori scolari si prin celealte autoritati scolastice prevedute in art. 3 din legea dela 1876 Nr. XXVIII.

Ministrulu cultelor si alu instructiuniei publice si ministrulu de interne sunt insarcinati cu aplicarea legii de facia.“

Statutul organicu pentru Bosni'a si Hertiegovin'a.

Tecstulu acestui statutu este urmatoriulu:

§. 1. Siefulu gubernului provincial, care stă in capulu administratiunei, este subordonatu ministeriului comunu.

§. 2. Siefulu provincial va ingrigi pentru sustinerea linistei, ordinei si a sigurantiei publice; va veghiá asupra pressei si asupra adunariloru publice si va raportá ministeriului comunu despre toate intemplieri mai insemnate.

§. 3. Siefulu provincial va ingrigi, ca legile se se execuze cu punctualitate si va exercitá dreptulu disciplinariu asupra functionariloru.

§. 4. Siefulu provincial are dreptulu de a denumi pe acei functionari, cari nu au salariu mai mare de 1200 fl. Pentru ocuparea celorulalte posturi va face propuneru la ministeriului comunu. Siefulu provinci. are dreptulu de a stramutá pe functionarii lui subordonati dintr'o functiune in alt'a.

§. 5. Siefulu provincial are dreptu de a chiamá barbati esperti si de incredere, cari i se paru necessari pentru desvoltarea administratiunei.

§. 6. Siefulu provincial va face din propri'a initiativa propunerile necessarie ministeriului comunu in privint'a administratiunei interne a acestei tieri.

§. 7. Siefulu provincial va adressá rapórtele sale presiedintelui consiliului ministeriului comunu si va adaoge: „Catra comisiunea pentru afacerile Bosniei si ale Hertiegovinei in ministeriulu de externe.“

§. 8. Afacerile, care atingu relatiunile Bosniei si ale Hertiegovinei catra tierile straine (afara de monachi'a nôstra), se voru ingrigi de catra ministeriulu de externe, si siefulu prov. va avé eventualu de a procede in directiunea acésta numai dupa instructiuni.

§. 9. Residenti'a gubernului provincial alu Bosniei si Hertiegovinei este in Serajevo, elu in sfer'a s'a de activitate este suprem'a instantia in aceste tieri.

§. 10. Gubernulu provincial se inparte in 3 sectiuni a) pentru administratiunea interna, b) pentru justitia si c) pentru finançie. Distributiunea agendelor se va face prin siefulu provincial.

§. 11. Sectiunea pentru administratiunea interna va ingrigi: pentru sustinerea si incautirarea trupelor c. r.; pentru sustinerea sigurantiei publice, intr'u catu acésta nu depinde dela autoritatile militare, pentru regulele sanitarie, institutele umanitarie, relatiumile comerciali, pentru mesuri si ponduri, pentru comunicatiumi, agricultura, pentru afacerile séu causele confessionali si scolari, pentru afacerile comunali, lucrările publice, colonisatiune, emigratiune, pentru numerarea poporului si pentru toate lucrările relative la statistic'a acestoru tieri.

§. 12. Sectiunea justitiara a gubernului provincial va ingrigi de administratiunea tribunaleloru si a institutelor penitentiarie, va avé dinaintea ochiloru aplicarea legilor penale, va face propunerile de agratiare si va mediuloci arangearea si publicarea legilor si a ordinatiuniloru.

§. 13. Sectiunea financiara a gubernului provincial va face budgetulu ordinariu si extraordinaru si-lu va asterne de tempuriu ministeriului comunu. Ministeriulu comunu, in contielegere cu presiedintii ambelor ministerie va esaminá bugetulu

si-lu va asterne Mai. Sale imperatului spre preinalt'a aprobare. Sectiunea financiara va ingrigi mai departe de gestiunea oficiala a baniloru si de depunerea socoteleloru, de administratiunea bunurilor statului si de venituri, de contributiunile directe si indirecte, de cassele guberniale, de montanistica, de posta si telegrafe.

§. 14. De agendele, care cadu in competenția ministeriului comunu, apartinu: intrebuintarea veniturilor tierei, administratiunea suprema, cumpararea, vinderea séu incarcarea cu datorii a bunurilor fiscale; mesurarea contributiunilor si a vamilor si incassarea loru; darea concessiunilor pentru intreprinderile de drumuri de feru, de navigatiune cu vapóre si de alte transporturi, pentru institute de montanistica si de creditu si societati de actiuni. De agendele ministeriului comunu se tienu mai incolo toate afacerile comerciale politice, monopolulu, regularea relatiunilor intre proprietarii de pamentu si arendasi, colonisatiunea, servitul bunurilor fiscale, intrebuintarea pamentului fara posesori, suprem'a inspectiune si ordinea domenielor fiscale, eclesiastice si ale mosielor, regularea monetei, introducerea mesurelor si a pondurilor. In toate afacerile acestea ministeriulu comunu va procede in contielegere cu ambele guberne.

U n g a r i a .

B.-Pesta, 21 Ian. (Estrasu din epistolă privata.) Pre candu veti primi acésta scrisole, veti fi aflatu din „Közlöny“ (Monitorulu oficial), că Maiestatea Sa imperatul si regele in urm'a propunerei facute de către ministrulu seu baronulu Wenckheim a binevoit u a distinge si decorá pe Preasant'i sa dlu Ioanu Metianu, episcopu alu diecesei gr. res. orthodoxe a Aradului si Jenopolei cu ordinulu Coronei de feru Clasea II-a, in semnu de recunoscere meritelor sale castigate prin o rara activitate pe terenulu bisericescu, scolasticu si filantropicu. Acésta prea inalta distincțiune nu va surprinde pe nici-unu romanu din partile nôstre, din căti cunoscu mai de aprope zelul si activitatea episcopului Metianu. Trecêndu preste celealte inbunatatiri si reforme, reflecteu numai la institutulu pedagogico-theologicu din Aradu, care prin desvoltarea unei energie rare din partea preas. sale, fu zidit u indata in celu de antâianu anu alu archieriei sale; in alu doilea ilu provediu cu poteri didactice indoite de cum le avuse acela mai inainte; era in alu treilea anu infauntia unu alumneu, in care au locu preste 50 de elevi pe anu. In acelasiu timpu scurtu episcopulu dupace luá la revisiune amerunta unele fonduri si cause incurcate, impeditindu-le cu ajutoriulu documentelor si afandu care spre ce scopuri era destinate, formă din venituri preste 20 de stipendie de căte 200 si 300, bá pre cătu sciu eu, unele si de 400 fl. Pâna la acestu timpu in acea diecese se sciá de unu singuru stipendiu saracu de 126 fl. In anulu 1877 au infauntiatu si fondulu preotescu diecesanu, pentru ajutorarea deocamdata numai a preotilor deficienți (invalidi) a celor seraci dela parochii mai slabe, apoi alu vedovelor si orfaniloru preotesci; dar acestu fondu are destinatiunea, că cu tempulu se fia fondu de dotatiune pentru intrég'a preotime diecesana. Din acestu fondu care se urca la 200 de mii si care are unu venit de 10.000 fl. pe anu, se ajutora astazi la vre-o 60 preoti, veduve si orfani. Mi se mai spune, că s'a luat u in de aproape consideratiune inca si impregiurarea, că episcopulu actuale alu Aradului a facutu visitatiuni canonice prin diecesea sa in toti anii de candu o guberna. De alta parte este totu asia de bine cunoscute in cercurile competente, cătu de multu doresce Mai. Sa monarchulu nostru inaintarea națiunei nôstre romanesca in cultur'a religioasa, morale si spirituale.

Corespondentie particularie ale „Observatorului“.

— (Unu resunetu din muntii Abrudului.) Dle Redactor! Dvóstra diaristii aveți datin'a adoptata de intrég'a pressa europea, că de anulu nou se ne surprindet cu căte unu articolu interesant, acomodat schimbarii anului, prin care ve esprimati parerile si impresiunile d-vóstra fatia cu publiculu cetitoriu.

Am cettu cu multa atentiu articolul primu alu „Observatorului“ publicatu in Nr. I subtu titlulu: „Presente de anulu nou“, in care vorbiti despre originea presentelor si aduceti in combinatiune forte nimerita darurile si plocoñele, pe care le au capatatu națiunea romana de anulu nou. Si care sunt óre acele prezente care ingreunézia iubit'a nôstra patria? Sunt totu atâtea asuprirri nove, care amenintia nationalitatea si scumpa nôstra limba cu tempestati nimicitore.

Fidi programei si principiilor ce professati, in impregiurările de fatia, fara indoiala că nu ne a'i potutu face altu present de anulu nou. Recunoscem si aci

